

آشنایی با ریشه جالب ضرب المثل «کاسه داغ تر از آش»

۲۸ آذر ۱۳۹۴ ساعت ۱۷:۰۸

در زمان سلطنت ناصرالدین شاه قاجار همه ساله یکروز از فصل بهار در سرخه حصار تهران برنامه آشپزان با حضور شاه و خاندان سلطنت و اعیان و اشراف با تشریفات خاص و برنامه مفصلی که در مقالات آش شله قلمکار و سبزی پاک کردن اجرا می شده است که تمام امرا و صدور مملکت در پختن این آش کدایی کار و وظیفه ای بر عهده داشته اند .

جوان و تاریخ: هر کس در انجام کاری بیشتر از ذی نفع و ذی صلاح دخالت و پافشار کند می گویند: فلانی کاسه داغتر از آش است

قبلا در اینگونه موارد اصطلاح دایه مهربانتر از مادر به کار برده می شد ولی در عصر قاجاریه واقعه تاریخی جالبی عنوان این مقاله را مرادف اصطلاح مزبور قرار داده است که به شرح ذیل است:

در زمان سلطنت ناصرالدین شاه قاجار همه ساله یکروز از فصل بهار در سرخه حصار تهران برنامه آشپزان با حضور شاه و خاندان سلطنت و اعیان و اشراف کشور با تشریفات خاص و برنامه مفصلی که در مقالات آش شله قلمکار و سبزی پاک کردن اجرا می شده است که تمام امرا و صدور مملکت در پختن این آش کدایی کار و وظیفه ای بر عهده داشته اند .

یکی سبزی پاک می کرد ، دیگری خس و خاشاک نخود و لوبیا را می گرفت یکی دیگر بادنجان پوست میکند ، یکی هم هیزم زیردیک می گذاشت.

خلاصه تمام اعظم کشور از زن و مرد به کاری اشتغال داشته اند و در پیشگاه سلطان خود را به نحوی خادم و خدمتگزار جلوه می داده اند !

یکی از مواد اساسی برنامه آشپزان این بود که چون آش شله قلمکار کاملاً طبخ و آماده می شد آن را در قدهای چینی بزرگ و کوچک می ریختند و به فراخور مقام و منزلت بین وزرا و امرا و رجال و همسران شاه که افتخار حضور داشته اند تقسیم می کرده اند .

آن گاه سفره عریض و طویلی گسترده می شد . هرکس به جای خود که قبلا معین شده بود می نشست و از ظرف مخصوصش با تظاهر به کمال میل و اشتها تناول می کرد .

سرانجام هریک از مدعوین موظف بود قدح چینی را پس از خوردن آش پر از سکه طلا و اشرفی کند و به حضور قبله عالم تقدیم دارد ! به قول آقای دکتر احسان طباطبائی صاحب کتاب چننه درویش که در رابطه با این آش مورد بحث می نویسد :

"... در اینجا بر خلاف مثل معروف ، که هرکس به قدر پولش باید آش بخورد اتفاقا هیچکس صد یک بلکه هزاریک پول تقدیمی آش نمی خورد و این پول را فقط برای افتخار تقرب به حضور ملوکانه تقدیم می نمودند و گاهی هم ناصرالدین شاه بر سر حال بود و به کسی خیلی لطف و مرحمت داشت و از او احوالپرسی می نمود ..."

خلاصه "... رسم چنین بود که آن شخص پس از خوردن آش ، کاسه خود را پر از اشرفی کرده نزد شاه بفرستد ."

" با آنکه طبع بلند پرواز بشر زیادت طلب است و به هر جاه و مقامی باشد آرمان جلال و جبروت بیشتری دارد اما در این روز با آنکه مقام شامخی داشتند آرزو میکردند پست ترین مقام را داشته باشند و چون کاسه هر کس بزرگتر بود در این معامله زیادتیر پول داغتر می شد می گفتند : کاسه از آش داغتر است ."

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۱۷۰۶/آش-تر-داغ-کاسه-المثل-ضرب-جالب-ریشه-آشناپی>